

Extraordinar de plăcut este să vizitezi Țara Maramureșului, să privești peisajul, oamenii, clăile de fân și casele de lemn, munții și văile, plantele și animalele de o diversitate captivantă. Să privești prin obiectiv, să poți arăta și altora unele aspecte, este o activitate care întregeste plăcerea experienței unice a fiecărei zile. Conștientî că dacă dorim un prezent și un viitor mai bun, protecția mediului nostru de viață este interesul nostru fundamental... acțiunile noastre rezultă din gândirea personală, din fiecare decizie luată de individul uman unic și irepetabil, situat într-un context la fel de irepetabil. Înțelegem oare cine suntem și ce facem?

Liniștită după-masă târzie, Soarele alunecă spre apus. Cântă un greier în iarba pășunii. Mai începe unul să țârâie și apoi altul și altul și tot peisajul se umple de naturalețea pură și liniștitoare a concertului insectelor. O lume care așa era din cețuri preistorice cum este și astăzi, versantul stâncos plin de greieri, cosași, lăcuste, gândaci și fluturi, libelule și bondari, sute de specii de plante cu flori colorate, tufe și arbori, păsări diverse și lilieci, cerbi și urși. Pâraie și zone înmlăștinite, libelule și vidre, cursuri de ape meandrate, creste înzăpezite și stânci formate din fosilele scoicilor ce au trăit într-o mare a trecutului. Și mai sunt și oameni, sate înșirate pe văi sau orașe de dimensiuni rezonabile.

Prezența omului o vedem aproape oriunde în peisajul maramureșean, iar această prezență era în mod tradițional o conviețuire a omului cu restul naturii. Omul știa că tot ce are primește de la Natură, de la lemnul pentru case și biserici și porți și leagăne, de la iarba care hrănește animalele domesticate, de la apa din fântână la fructele de pădure sau cele din livadă. Parcă omul acesta rural percepe în mod concret dependența noastră de natură, de mediul nostru de viață, începând cu laptele și carnea, cu fasolea și pâlinca, până la casa și lingura de lemn, sau cojocul de lână ori îmbrăcămintea de cânepă sau in, toate materiile prime provenind din plante și animale crescute lângă casă sau prin peisajul din apropiere.

Omul acesta rural, tradițional, conștientizează faptul că bunăstarea noastră, supraviețuirea, depinde de mediul de viață. Desigur, țăranul nu știe ce-i aceea 'biodiversitate' sau 'ecosistem', să nu mai zic de 'Natura 2000', 'specii de interes comunitar', 'PEBLDS', 'CBD', 'Convenția Carpatică' sau 'Ramsar'. El simte însă în mod profund și concret cum, dacă iese din casă, el este în mijlocul naturii, a cărei parte este. El știe că seceta sau ploile ce nu se mai opresc ar însemna dezastru, foamete generalizată; el știe că în natură este un echilibru, că ploile și zilele însoțite toate își au rostul lor. Omul acesta simplu știe că trebuie să lase pământul să se odihnească, știe că dacă pământul lui se va degrada, el nu va mai avea unde să își cultive cele necesare existenței familiei. El știe că boul sau calul au o anumită capacitate de muncă, el înțelege factorii limitativi ai mediului nostru. El înțelege că dacă apa din fântâna lui este poluată, dacă apa din fântâni este plină de chimicale, nu are de unde să își astâmpere setea. Omul acesta al trecutului știe că dacă satul lui nu va mai avea pădure, comunitatea va avea o mare problemă... în frigul iernilor care vor urma. Prin experiența conviețuirii milenare cu natura din jurul satului, omul de la sat are capacitatea să observe fenomenele naturale, să înțeleagă și să respecte mediul natural și cel social, într-un mod de la sine înțeles. În lumea tradițională a satului maramureșean, normele de conduită socială nu puteau fi ocolite dacă doreai să rămâi parte a comunității: grupul de oameni era într-un echilibru rezonabil cu peisajul, cu munții și cu apele, cu diversitatea plantelor și animalelor care trăiesc în mod natural în Maramureș.

Există o diferență majoră între omul de la sate și omul din orașul modern. Sensul termenului de 'comunitate umană' este totalmente diferit într-un sat unde oamenii se cunosc, față de 'comunitatea difuză' a metropolei unde milioanele de oameni gonesc doar evitându-se într-o suspiciune fundamentată. Orașeanul îngâmfat, care vede că toate cele necesare, de la mâncare la băutură și haine, totul provine din hipermarket, care știe că apa vine de la robinet, nu are o viziune realistă asupra dependenței noastre de natură... se crede superior, deși nu are nici o bază pentru pretențiile lui pline de ifose.

Orășeanul, metropolitul, El este însă cel care domină lumea politică regională, națională sau globală. Corporații transnaționale care controlează fonduri uriașe, prin al lor lobby extraordinar de puternic influențează guverne ale țărilor mici sau mari, direcționează agenda dezbaterilor politice... Singurul interes major este îmbogățirea rapidă a celor din vârf, fără a lua în calcul impactul asupra societăților umane devastate, impactul asupra mediului, asupra condițiilor de viață de azi sau lipsirea de resursele minimale a celor care vor trăi cândva pe aici. Dacă apar probleme majore, capitalul se mută rapid în altă țară, pe alt continent. Moralitatea, etica, respectul față de comunitatea din care faci parte, nu își găsesc loc în lumea concurenței acerbe pentru un profit mai mare pe o piață globalizată. Singurul scop este Profitul, indiferent de consecințe. Desigur, o asemenea lume nu este sustenabilă pe termen lung.

Orășeanul se înstrăinează de natură, nu mai suportă să calce în noroi, în pământul umezit, natura este privită la Discovery sau pe canalul National Geographic, o natură îndepărtată a altor locuri, a altor continente, o natură cu care persoana ta nu are nimic de a face. Ori, natura este privită eventual prin hubloul avionului, prin geamurile telecabinei sau ale mașinii 4X4, din siguranța infrastructurii tehnologice climatizate, din sentimentul că ploaia nu poate să-ți îmbibe hainele sau părul, frigul sau arșița nu pot ajunge la tine, nici foamea sau setea adevărate. Desigur, comoditatea vieții urbane moderne duce la utilizarea unei cantități uriașe de resurse și la o poluare majoră a mediului nostru de viață. Amprenta ecologică a orășeanului din 'vestul civilizat' este de nenumărate ori mai mare comparativ cu amprenta ecologică a țăranului dintr-o comunitate rurală est-europeană. Savanții arată că omenirea a depășit deja acum, cu 25% capacitatea de suport a Planetei noastre, ceea ce desigur nu va putea să continue în acest stil. O creștere economică nelimitată, împreună cu creșterea populației umane globale, este în contradicție cu limitările impuse de parametri concreți ai unei mărunte planete. Resursele de combustibili fosili sunt limitate, iar 'agricultura modernă' care produce hrana noastră cea de toate zilele, se bazează pe uriașe cantități de energie provenită din țiței... resursă energetică ce se va termina în câteva decenii.

Agricultura intensivă, a monoculturilor, care necesită o puternică utilizare de pesticide și îngrășăminte chimice, poate duce la subminarea întregii biodiversități, așa cum se constată în vestul Europei, iar impactul atâtor chimicale asupra sănătății umane este și el ... dezastru. Maramureșul mai are încă șansa să rămână un teritoriu relativ puțin afectat de impactul distructiv al agriculturii intensive și să își păstreze valorile prin practicarea unei agriculturi ecologice, relativ apropiate de agricultura tradițională maramureșeană. Este de preferat să cumperi urdă și caș prin contact direct cu câte o anumită persoană de la piața agroalimentară locală, să cumperi cireșe și prune, mere și ridichi de la piață direct de la micii producători locali, decât să îngroși rândul cobailor care consumă produse aduse de la mare distanță, pline de conservanți și pesticide... frumoase, standardizate și atractive ca orice otrăvă perfect împachetată.

Acum, în cadrul transformărilor socio-economice și politice datorate globalizării, există o criză puternică a satului est-european. Suspendat între trecutul tradițional și viitorul inconturabil, între agricultura de subzistență și subzistența în economia de piață, comunitățile țărănești sunt “nici în apă nici în barcă”. Se pierd tradiții, se pierd cunoștințe și moduri de gândire, se pierd pe zi ce trece tipuri de organizare socială care au rezultat din multe secole de ajustare la caracteristicile și limitările oferite de spațiul de viață. Desigur, noul întotdeauna înlocuiește vechiul, de-a lungul evoluției naturale sau sociale. Uneori, noul nu înseamnă neapărat mai bun, mai durabil, mai etic. Spre exemplu, civilizația ‘modernă’ este un model de societate care are o amprentă ecologică mult mai mare decât spațiul geografic ocupat pentru “locuire”. Se discută despre dezvoltare durabilă, dar nu știm cum să găsim soluția pentru a împăca pretențiile nelimitate ale omului modern cu resursele limitate concret existente. Multe conflicte majore viitoare își vor avea rădăcinile în nevoia de acces la resurse: apă potabilă, teren fertil, minereuri, combustibili fosili etc. În mod normal, Maramureșul ar trebui să își poată asigura o oarecare independență alimentară, existând toate condițiile pentru a produce local hrană sănătoasă și gustoasă, perfect îndestulătoare celor care locuiesc acest peisaj... Va veni momentul când oamenii vor conștientiza cât de important este ca măcar hrana cea de toate zilele să o ai asigurată din surse apropiate și sigure, și nu să fi la cheremul “politicii de prețuri” a tot felul de lanțuri de magazine care au în vedere doar interesul acționarilor lor hiperbogați care se lăfăie undeva pe la ceva casinouri... și îți “bagă pe gât” niște chestii pe care ei nu le-ar consuma niciodată...

Fericirea, împlinirea omului din metropola Vestului nu este mai mare decât cea a ‘omului simplu’ din satul estic. Satul maramureșean tradițional se bazează pe resursele locale, pădure și apă, sol arabil și pășune, pe munca omului și a animalelor domestice. Este un model testat ‘pe viu’ pe parcursul a milenii... și evident că este sustenabil. Dintr-un birou oval, acest mod de a trăi poate părea primitiv, ancestral. Totuși, nu se poate exclude ca pe viitor, acest tip de comunitate tradițională rurală care se mai păstrează încă în Maramureș, să fie reînviată la scară largă. Poate că ar trebui păstrate schițele despre plugul tras de boi... Poate că vor fi folositoare. Oricum, stilul de sat izolat în Maramureș are valori rare. Un stil de comunitate în care oamenii se cunosc, se respectă, știu că au resurse comune, știu că depind unii de alții, o comunitate care are nu doar un trecut, dar și un viitor.

Nu doresc să agrez cititorul tânăr cu părțile dezastruoase ale realității maramureșene, să fac o listă cu gunoaiile și cu poluările, scursorile politice și cu defrișările ilegale, ci în primul rând

să îl atrag spre cunoașterea și implicit protejarea valorilor naturale maramureșene, a valorilor încă existente și care strigă după ajutor.

Anul 2915. Un versant însorit, cu vântul care adie lin, cu plante, cu insecte care țârâie, păsări care cântă, așa cum o fac de zeci sau sute de milioane de ani. Întrebarea este dacă pe deal sunt și o fată și un băiat care să le mai observe? Desigur că, undeva în străfundul sufletului nostru, sperăm cu toții ca răspunsul să fie: da, ei există!

© dr. Peter Lengyel

fragment de text din cartea "Ecosisteme din Maramureș" (2007), cu unele modificări

SURSA: [Peter Lengyel Blog](#)

